

marksizmu, ne da bi se odpovedali zgodovinskosti in socialnosti, deloma pa tudi psihoanalizi, ki pa jo je Jean Piaget (za razliko od številnih kolegov) študiral in kratak čas tudi prakticiral. Tako je Piagetova znanost, ki nikakor ni zgolj psihološka, pravzaprav izvirna teorija generiranja inteligence in človeškega spoznavanja, v kateri je povezal, ne pa enačil, biološko tematiko evolucije ter adaptacije živalskih vrst in posebno človeško tematiko razvoja inteligence. Po njegovem so v nastajanje inteligence, ki ni prirojena, pri ljudeh nujno vpleteni drugi ljudje, čeprav ne ves čas na enak način, v enakem obsegu in z enako intenzivnostjo. Ljudje od otroštva naprej prek ponavljajočih se stikov z drugimi ljudmi, bitji in stvarmi razvijajo elementarne enote intelektualne dejavnosti, ki jim Piaget pravi *scheme*. Te *scheme* niso sama dejavnost, ampak strukture, ki zagotavljajo ponavljanje dejavnosti in njenega dojetja. *Scheme*, ki sprva regulirajo eno dejavnost v zvezi z enim objektom se lahko posplošijo na več objektov, se pomnožijo in se kombinirajo v organizacije, ki omogočajo doseganje bolj oddaljenih ciljev in so mentalna sredstva za njihovo doseganje. Po Piagetu so *scheme* organiziran skupek gibov ali operacij, ki jih ima na voljo ali jih prek interakcije z okoljem pridobi otrok oz. individuum.⁹ Z izkušnjami se te *scheme* zasidrajo in se spreminjajo s pomočjo preišljajoče abstrakcije (*abstraction réfléchissante*), ki v novih razmerah izhaja iz shem, pridobljenih v drugačnih razmerah (Piaget, 1977).

Iz procesov, v katerih nastajajo in se spreminjajo *scheme*, je Piaget izpeljal dve temeljni modaliteti psihične dejavnosti, in sicer *asimilacijo* in *akomodacijo*. Individuum nujno poskuša asimilirati (fizične ali miselne) predmete, ki jih zazna. Ta asimilacija, ki jo omenja že Freud in je integracija predmeta v že obstoječo psihično shemo, ni vselej uspešna in kadar se ponesreči, se začne akomodacija.¹⁰ Tako je asimilacija psihični mehanizem, s katerim individuum vključi nov predmet ali novo situacijo v skupek predmetov oz. situacij, za katere že ima na voljo inteligibilnostno – funkcionalno shemo, medtem ko je akomodacija psihični mehanizem, ki spreminja obstoječe *scheme*, da omogoči vključevanje novih predmetov v nove situacije. Vendar gre pri obeh modalitetah psihične dejavnosti hkrati za rezultat psihičnega razvoja, katerega gibalo sta.

Jean Piaget je razlikoval stopnje kognitivnega razvoja, ki jih ne označuje nova vsebina, ampak nova struktura zavesti. Z izpostavljanjem nje-

9 Definicija vsekakor spominja na definicijo Bourdieujevega *habitus*a, le da je Piagetova shema bolj deskriptivno podana in izvira iz instrumentalija nekega drugega mentalnega okolja.

10 S tega Piagetovega stališča je Parsonsovo prilagajanje kot *modus vivendi* videti kot nezadostna aktivnost ponesrečene družbe, ki ji je na kolektivni ravni spodletela asimilacija zaznanih mentalnih in fizičnih predmetov.